

12.06.2014

Impactul liberalizării piețelor de energie electrică și gaz asupra economiei românești

(Institutul European din România, Sala de conferințe)

- SINTEZĂ -

Institutul European din România (IER) a organizat în data de 12 iunie 2014 dezbaterile studiului „*Impactul liberalizării piețelor de energie electrică și gaz asupra economiei românești*”, în cadrul campaniei de promovare și diseminare a rezultatelor proiectului de cercetare Studii de Strategie și Politici (SPOS) 2013. Evenimentul s-a bucurat de participarea dnei **Elena Popescu**, director general, Departamentul pentru Energie, Ministerul Economiei, a dlui **Bogdan Badea**, director, Ministerul Afacerilor Externe, a echipei de autori coordonate de dl **Aureliu Leca**, prof. univ. dr., Universitatea Politehnică București, a dlui **Cristian Pârvan**, secretar general, Asociația Oamenilor de Afaceri din România (AOAR) și a dnei **Gabriela Drăgan**, prof. univ. dr., director general al Institutului European din România. Moderarea evenimentului a fost asigurată de dl **Balazs Barabas**, jurnalist, Digi 24. Alături de invitații speciali, la dezbateri au participat membrii echipei de cercetare, alți reprezentanți ai instituțiilor beneficiare ale studiului, precum și specialiști ai mediului academic și de cercetare, ai societății civile, studenți, mass media.

Dl **Balazs Barabas** a conturat cadrul dezbaterii prezentând contextul procesului de liberalizare a piețelor de energie electrică și gaz din România.

Dna **Gabriela Drăgan**, director general al IER, a făcut referire în intervenția sa la temele de cercetare ale proiectului Studii de Strategie și Politici (SPOS) 2013. Mulțumind prestigioasei echipe de autori pentru analiza realizată în plan economic, tehnic și politic, dna Drăgan a realizat o scurtă incursiune în realizările studiului, punctând principalele sale coordonate. Lucrarea vizează analiza impactului eliminării treptate a tarifelor reglementate, potrivit angajamentelor asumate anterior de România în cadrul instituțiilor europene și internaționale. Rezultatul acestui proces, creșterea accentuată a prețurilor, va avea atât efecte sociale, prin vulnerabilizarea unor noi grupuri de persoane, cât și economice, afectând competitivitatea economiei și funcționarea a șase sectoare industriale. Dna Drăgan a mai relevat faptul că realizarea studiilor SPOS antrenează grupuri de lucru ce furnizează un feed-back constant pe parcursul elaborării lucrărilor.

Dna **Elena Popescu**, director general, Departamentul pentru Energie, Ministerul Economiei, a evidențiat o perspectivă instituțională a procesului de liberalizare, reiterând vulnerabilitățile identificate de studiu, ca și pașii de parcurs, între care investițiile în sistemul energetic, re-echilibrarea surselor de energie prin aportul celor regenerabile și realizarea interconectării rețelelor. România are probleme comparabile cu cele ale grupului de state de la Visegrad și împărtășește poziții similare cu acestea. Subliniind că scenariul adoptat de autorii studiului prezintă creșterile minime de prețuri ale energiei electrice și gazelor, vorbitoarea a arătat că pierderile de locuri de muncă din întreprinderile energointensive vor diminua numărul de contribuabili la sistemele de asigurări și reduce consumul general. Pentru pregătirea sistemului, Departamentul de energie a constituit un grup de lucru în care se regăsesc alături de producători de energie și energie verde și reprezentanți ai consumatorilor energointensivi. Dezvoltarea unor politici de tip *win-win* presupune acceptarea unor profituri mai mici de către producători, re-echilibrarea unor datorii de către bănci și îmbunătățirea eficienței consumatorilor energointensivi. Integrarea pieței UE impune reducerea decalajelor și alinierea României la sistemul energetic european.

Dl **Bogdan Badea**, director în Ministerul Afacerilor Externe, a realizat o prezentare a cadrului de reglementări europene, ce vizează o îmbunătățire graduală a situației, cu accent pe cele mai recente documente, Comunicarea Comisiei Europene din februarie 2014 cu privire la obiectivele climatice și energetice pentru 2030 ale UE și, respectiv, Strategia Securității Energetice din 28 mai a.c.. Vorbitorul a accentuat principalele noutăți și direcții de progres aduse de reglementări. Noul cadru privind

schimbările climatice și energia pentru 2030 se sprijină pe reducerea gazelor cu efect de seră cu 40%, asigurarea unei ponderi a energiei regenerabile de cel puțin 27% la nivelul ansamblului Uniunii și creșterea eficienței energetice. Aceste obiective nu sunt încă adoptate. Un grup de state, între care cele din grupul de la Vișegrad și România, Bulgaria și Croația, ar dori să mențină unele facilități cu efecte similare celor prevăzute de cadrul curent pentru perioada de tranziție. Strategia Securității Energetice, în forma unei propuneri a Comisiei, prevede, în principal, adoptarea unei viziuni unitare în materie de politică energetică externă, bazată pe o piață internă funcțională și integrată, consolidarea mecanismelor de urgență și solidaritate, creșterea producției autohtone de energie și atenuarea cererii. În încheiere, vorbitorul a particularizat situația României în UE, prin prezentarea unor date statistice.

În sesiunea dedicată dezbaterii studiului, dl prof. univ. dr. **Aureliu Leca**, coordonatorul echipei de cercetare, a realizat o amplă prezentare a lucrării „Liberalizarea treptată a piețelor de energie electrică și gaz și impactul acestui proces asupra economiei românești”. Obiectivele stabilite au inclus înțelegerea procesului de liberalizare a piețelor de energie și gaz, identificarea riscurilor și dificultăților, precum și formularea unor recomandări. Vorbitorul a trecut în revistă principalele elemente ale analizelor, accentuând contextul economic și social la României, prevederile celui de-al treilea Pachet legislativ european, calendarul de liberalizare, cele mai afectate sectoare economice, programul național de eficiență energetică și efectele sociale ale procesului. Problema încălzirii reprezintă cu adevărat o problemă socială. Soluția ar fi ca bugetul național să prevadă măsuri speciale de protecție socială. O altă problemă semnalată a fost aceea că România nu a reușit să transpună decât parțial în legislația națională Pachetul 3 Energie, Regulamentul (CE) nr. 713/2009, Regulamentul (CE) nr. 714/2009, Regulamentul (CE) nr. 715/2009). În încheiere, dl Leca a subliniat câteva dintre concluziile și recomandările autorilor. Printre acestea se numără îmbunătățirea cadrului instituțional și de reglementare, prin constituirea unui Institut Național de Planificare Strategică și adoptarea unei strategii naționale în domeniul energetic. În plan mai larg, s-a relevat necesitatea identificării și adoptării unui model de dezvoltare economică a României, a solicitării de derogări pentru aceste sectoare prioritare astfel încât să se poată beneficia de ajutoare de stat; precum și a creșterii eficienței energetice prin perfecționarea cadrului instituțional și legislativ.

În continuare au luat cuvântul dna **Eugenia Gușilov**, managing director, Romania Energy Center (ROEC), membru al echipei de cercetare, și dnii **Cristian Pârvan**, secretar general, Asociația Oamenilor de Afaceri din România (AOAR), **Virgil Mușatescu**, profesor asociat dr. Universitatea Politehnică din București și **Victor Ionescu**, director general OPCOM S.A, ultimii doi fiind co-autori ai studiului.

Dna Eugenia Gușilov a adus în discuție problema sectoarelor industriale ce vor fi afectate de liberalizare, acestea fiind afectate asimetric, în funcție de consum, investiții etc. Din acest cadru fac parte și o serie de “probleme de moștenire” precum magnitudinea sectorului industrial din România înainte de '89 și implicațiile tranziției către economia de piață a acestei ramuri a economiei. Principalele sectoare industriale afectate sunt: industria siderurgică, de îngrășăminte, construcțiile, industria aluminiului, industria auto, industria cimentului. Invitata a atras atenția asupra unui aspect foarte important și anume acela că industria din România se bazează pe forța de muncă ieftină și un preț scăzut la energie. Creșterea costului energiei reprezintă un punct de vulnerabilitate pentru industria românească, până acum unele componente ale prețului fiind manipulate prin instrumente administrative.

DI Cristian Pârvan a evidențiat slăbiciunile sistemului instituțional de reglementare în domeniul energiei și lipsa unei viziuni în realizarea unei piețe unice în domeniu la nivel european. Alte vulnerabilități sunt reprezentate de lipsa de transparentă și de eficiență constatate la nivelul unor instituții cu atribuții în domeniu. Liberalizarea este, în opinia domniei sale, un preț politic. La nivel european se constată lipsa unei unități a punctelor de vedere, interesele economice fiind cele după care se ghidează piața europeană. Totodată, în opinia invitatului, industria din România nu va putea să facă față cu ușurință unor presiuni atât de mari, având în vedere faptul că modernizarea acesteia nu s-a realizat la timp.

Intervenția **dlii Virgil Mușatescu** a subliniat necesitatea găsirii unor soluții pentru consumatorii vulnerabili. Piața trebuie liberalizată, iar acolo unde consumatorii casnici nu sunt în stare să-și asigure un serviciu decent în privința alimentării cu energie, se impun măsuri de asistență pentru aceștia. În acest context, liberalizarea prețurilor la energie electrică și gaze naturale în România obligă la regândirea sistemului de ajutor social care să aibă în vedere introducerea unor prevederi speciale de protecție socială a consumatorilor considerați vulnerabili. Ca efect social, creșterea prețului energiei

este mai mare decât cea a indicatorului agregat de prețuri, drept pentru care se estimează că sărăcia energetică se va răspândi probabil mai rapid decât celelalte tipuri de sărăcie, fiind de așteptat ca numărul gospodăriilor aflate în această situație să crească. Chiar și la nivelul UE, aplicarea Pachetului 3 Energie este privită cu o atenție deosebită, datorită dificultăților de realizare. Însă reforma este necesară din mai multe motive: separarea zonelor de concurență de cele de tip monopol natural; realizarea piețelor interne de energie – deci aceleași reguli în toate statele membre – pachete legislative la nivel de UE; necesitatea adoptării unor reglementări unitare pentru coordonarea entităților statale. Principalele soluții propuse prevăd: eficientizarea utilizării energiei la consumatorii vulnerabili, revizuirea sistemelor de alimentare cu căldură și întărirea puterii financiare a localităților pentru o participare compensatorie la ajutarea acestui tip de consumatori precum și elaborarea unor metodologii de apreciere corectă a sărăciei energetice și de dimensionare corespunzătoare a necesarului de ajutoare sociale.

Studiul are o preocupare majoră în a identifica riscurile potențiale pe care le-ar putea avea transpunerea pachetului legislativ, în opinia **dlui Victor Ionescu**. Printre soluțiile aduse în discuție menționăm extinderea tranzacționării pe bursă la operațiuni de tranzacționare cu energie electrică, fapt ce ar conduce la scăderea costurilor, mai ales în contextul în care bursa din România are toate elementele burselor europene precum și separarea regimului de proprietate între distribuitorii și furnizorii de energie, prin introducerea unei licențe distincte de trader. Au fost identificate totodată și riscuri cu privire la cadrul legislativ european, întrucât România este inclusă în zona sud-est europeană, ceea ce reprezintă un dezavantaj în dezvoltarea unor mecanisme de conectare la piața europeană; în acest sens, soluția ar fi încadrarea în rândul țărilor central și est europene.

*Sinteză elaborată de
Biroul studii și analize, IER*

